

TÁRSASÁGI HÍREK

Egy tudós klinikus életművének mérföldkövei. Boldog születésnapot, Radó János Professzor Úr!

A 2020. év kiemelkedő eseményeinek egyike, hogy Radó János professzor úrral ünnepelhetjük életének 90. és szakmai pályafutásának 66. évfordulóját. Radó János kiemelkedően sikeres szakmai pályafutásának különlegessége, hogy tevékenységében szervesen összekapcsolódva segíti egymást a betegellátás és az experimentális érdeklődés. Ez a polihisztor-szemlélet példaértékű nemzedékünk fiataljai számára is.

Professzor úr az egyetem elvégzését követően a Fővárosi János Kórház belgyógyászgyakornokaként kezdte klinikusi munkáját. Szorgalmának, már akkoriban széles körű érdeklődésének és kiemelkedő kvalitásainak köszönhetően szakmai előmenetele igen gyors volt, segéd-, majd szakorvosi beosztást követően hamarosan adjunktusi és nagyon fiatalon főorvosi kinevezést kapott. Bár munkáját kezdő orvos korától a közvetlen betegellátásnak szentelte, korán elköteleződött a tudományos munka mellett, már medikus korától – ahogyan egy későbbi cikkében megfogalmazta – a „tudomány vonzásába” került.

Első tudományos megfigyeléseit a napi betegellátás kapcsán tette. Már közvetlenül a diploma megszerzése után közleményekben foglalta össze észleléseit, például 1954-ben a mononucleosis infectiosa, 1955-ben a Waterhouse–Friedrichsen-szindróma klinikai megjelenését. Pályáját jelentősen befolyásolták kiváló tanítómesterei, Rusznyák István, Gömöri Pál, Magyar Imre, Petrányi Gyula, Haynal Imre, Shill Imre és Fodor Imre. Fodor professzorral közösen 1956-tól több publikációt írtak a higanyos diuretikum hatásáról, a refrakter oedema kezeléséről. 1958-ra, ami első szakvizsgájának éve volt, több angol és német nyelvű közlemény szerzőjeként már rangos folyóiratokban publikált. Érdeklődése ekkor az oedemaképződés és a diuretikumok hatásmechanizmusa felé fordult, emellett számos kiemelkedő megfigyelést tett a belgyógyászati megbetegedések

akkor még kevésbé vagy nem ismert jellegzetességeiről, például a polycythaemia lefolyásáról vagy a herpes zooster szteroidterápiája melletti generalizálódásról.

Az 1960-as évektől kutatásai a szervezet folyadék- és elektrolit-háztartásának és a diuretikumok hatásainak irányába orientálódtak. Ekkor született meg legfontosabb felfedezéseinek egyike, az új izotópdiagnosztikai „furosemid renographia”, amelynek módszertanát a világon elsőként, 1967-ben a *Lancet*-ben publikálta.

Soha nem szűnő kíváncsisága, az ok-okozati összefüggések keresése vezette számos gyógyszer mellékhatás felismeréséhez is. Professzor úr nevéhez fűződik a karbamazepin okozta vízintoxikáció felismerése, amelyet a *British Medical Journal* közölt 1973-ban, a Halidor okozta hallucinózis, a glibenklamid által kiváltott paradox diuresisfokozódás, továbbá a klofibrát-hyponatraemiát és a spironolacton hyperkalaemiás paralyssist okozó mellékhatásai.

Az 1970-es évektől kutatásainak legfontosabb témakörei a nephrogen és centrális diabetes insipidus klinikuma, a dezmozpresszin és más gyógyszerek diuresist befolyásoló hatása, továbbá a renalis tubularis acidosis klinikai jellegzetességei és kezelési lehetőségei voltak.

1976–1978 között Hollandiában az utrechti egyetem vendégkutatójaként dolgozott. Feladata az itthon már kidolgozott renalis clearance vizsgálatok, glomerulusfiltráció- és renalis plazma flow vizsgálatok hollandiai bevezetése volt. Vizsgálta továbbá a kálium-anyagcsere zavarait, elsőként írta le az „upright” vagy „outpatient hyperkalaemiát”, publikált az aldosteron szekréciós zavarainak következményeiről, az ozmolalitás kálium-anyagcsere gyakorolt hatásáról és a glükóz indukálta paradox hyperkalaemiáról.

1980-ban készítette el kandidátusi disszertációját a diuretikumokról és antidiuretikumokról, 1995-ben habilitált, dolgozatának témája a renalis tubularis acidosis és a nephrogen diabetes insipidus volt. 1999-ben elnyerte

az MTA doktora címet, disszertációjában a gyógyszer és betegség interakcióit vizsgálta a káliumháztartás vonatkozásában.

Professzor úr 1980-tól 1996-ig az Uzsoki Utcai Kórház III. Belgyógyászati Osztályát vezette. Ezekben az években teljesedett ki iskolateremtő tevékenysége. Az akkori munkatársai közül – ösztönzésére és segítségével – sokan kerültek mi is a „tudomány vonzásába”. Az 1990-es években osztályunk minden orvosa publikált, akár csak egy-egy izgalmasabb eset kapcsán tett megfigyelést bemutatva vagy a só-víz háztartással kapcsolatos témafeldolgozást, klinikai kutatási eredményt közölve. Azonban nemcsak tudományos kutatást „tanultunk”, de professzor úr szemléletmódot is adott, rávilágított a kórképek összefüggéseire, kölcsönhatásaira, a gyógyszerek széles, hatásait és mellékhatásait is magába foglaló profiljára, amelyet a gyakorló orvosi tevékenység kapcsán feltétlenül figyelembe kell vennünk. Orvosi megbeszéléseink életre szóló szakmai élményt jelentettek és megerősítettek abban, hogy kiváló orvos csak kulturált, széles látókörrel bíró, humánus beállítottságú ember lehet. Munkanapjainkat a humorral fűszerezett baráti légkör jellemezte, amelyben professzor úr mindnyájunk számára lehetőséget biztosított nemcsak szakmai előmenetelünk, hanem személyiségünk fejlődéséhez is. A kutatás iránt érdeklődőknek megtanította a módszeres anyaggyűjtés technikáját, a tudományos munkához szükséges igényességet és precizitást, és nem utolsósorban rávilágított az előadások és publikálás szépségeire.

A 2000-es évek szakmai tevékenységét könyv- és könyvfejezetírások uralták. Emellett éveken keresztül nagy sikerrel szerkesztette a *Hypertonia és Nephrologia* folyóiratot és nyugdíjasávei gyümölcseként elkészítette és napjainkban is gyarapítja a MANET Történelmi Bizottsága kiemelkedően gazdag szakmai anyagát.

Kiemelkedő kutatói tevékenységét jelzi óriási publicitása, 1954 és 2019 között közel 400 cikke jelent meg és napjainkban is publikál. Cikkeire több mint 1000-szer hivatkoztak, ami reprezentálja, hogy kutatási eredményei milyen sokszor szolgálnak további klinikai megfigyelések

alapjául. Mindemellett professzor úr mindig a betegek szeretetét, irántuk való elkötelezettségét helyezte előtérbe. Ezt mutatja saját megítélése is, amely szerint tevékenysége egyik legfontosabb mérföldkövének az uraemiás betegek számára életmentő művesekezelés biztosítását, az Uzsoki Utcai Kórházi Műveseállomása létrehozását tartotta. Az osztályvezetői megbízatása végeztével sem hagyta el a beteggyógyítást, konzultáns orvosi feladatokat látott el belgyógyászati, nefrológiai és endokrinológiai betegek számára.

Számos orvosi társaság fejezte ki elismerését díjai odaítélésével: 1972-ben megkapta a Semmelweis-díjat, 1989-ben a Markusovszky-díjat, 1996-ban a Batthyány-Strattmann László-díjat, 2004-ben a Korányi Sándor-díjat, 2005-ben a Debreceni Egyetem A Magyar Nephrologiáért Életműdíját, ugyanebben az évben a Gömöri Pál-díjat, 2007-ben a Magyar Vesealapítvány Életműdíját, 2012-ben a Török Eszter-emlékérmet. Sikereinek csúcspontjaként 2012-ben beválasztották az Európai Nephrológiai Archívum „Úttörők arcképcsarnokába”.

Bár munkásságát áttekintve megkérdőjelezhetetlen, hogy professzor úr számára a klinikai kutatás kiemelkedő jelentőséggel bír, az Archívum interjújában mondtak szerint alapvető fontosságúnak tartja az empatikus orvos-beteg kapcsolat kialakítását és a betegek bizalmának megnyerését. Hangsúlyozta, hogy a beteg mint individuum kezelése a bizonyítékokon alapuló orvoslás korában is kiemelkedő jelentőségű, és hogy gyakorló orvosi munkánk során alapvető feladatunk, hogy betegeinkre kellő időt és energiát fordítsunk.

Professzor úr sikereinek összefoglalása nem volna teljes az őt nagy szeretettel segítő, biztos háttérrel nyújtó felesége érdemeinek említése nélkül. Az elért eredményekhez neki is gratulálunk és a továbbiakban is jó egészséget kívánunk számára is!

Ezt a rövid összefoglalót tanárunk és példaképünk méltatására készítettük, ezzel kívánva a professzor úrnak boldog születésnapot!

Haris Ágnes